

Natuurvriendelijk isoleren onder het pre-Soortenmanagementplan

Beleidskader

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op:
Datum: 30 mei 2024

BELEIDSKADER

INHOUD

3	Voorwoord
5	De omgevingswet & natuurvriendelijk isoleren
5	1.1 Omgevingswet
5	1.2 Doel
6	1.3 Gebiedsgerichte omgevingsvergunningen op basis van een SMP
6	1.4 Invulling wet- en regelgeving binnen de pre-SMP methodiek
8	Inrichting van het pre-SMP
8	2.1 Gezamenlijke verantwoordelijkheid
8	2.2 Het proces van het pre-SMP
10	2.3 Afbakening
11	2.4 Voorwaarden
12	Natuurvriendelijk isoleren
12	3.1 Voorkómen van doden
13	3.2 Verblijfsfunctie particuliere woningen
13	3.3 Pre-SMP voorzieningen
14	Gemeentelijk compensatieplan
14	4.1 Gemeentelijke compensatietaakstelling
14	4.2 Ecologisch onderzoek/effecten analyse
15	4.3 Ontwikkeling compensatieplan
16	4.4 Monitoring
16	4.5 Ontwikkeling Soortenmanagementplan
17	Samenvatting

VOORWOORD

Verduurzaming particuliere woningvoorraad

De provincie Noord-Holland wil uiterlijk in 2050 CO₂-neutraal zijn. Om dit te bereiken wordt onder andere ingezet op het leveren van een bijdrage aan het verduurzamen van het woningbezit in de provincie. Wij faciliteren gemeenten bij het versnellen van de warmtetransitie in de gebouwde omgeving door het beschikbaar stellen van experts en het faciliteren van kennisontwikkeling en kennisdeling. Medio 2024 is het Actieprogramma Klimaat vastgesteld. Energiebesparing in de gebouwde omgeving is een van de speerpunten van het programma, met in het bijzonder het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Daar waar woningcorporaties landelijk afspraken hebben gemaakt over de verduurzamingsopgave is dat bij particuliere huiseigenaren niet het geval. Wel worden particulieren door zowel landelijke als regionale overheden gestimuleerd hun huis te verduurzamen middels subsidies, voor onder andere isolatie. Gemeenten moeten daarnaast op basis van het nationaal Klimaatakkoord (28 juni 2019) in 2021 een Transitievisie Warmte vastgesteld hebben. Uiterlijk in 2026 moet deze worden vervangen door een warmteprogramma. Het Rijk heeft middelen beschikbaar gesteld om de particuliere woningvoorraad versneld te isoleren. Om voor de subsidie in aanmerking te komen hebben gemeenten isolatieplannen opgesteld. Een belangrijke voorwaarde om voor subsidie in aanmerking te komen is dat er natuurvriendelijk wordt geïsoleerd. Om aan deze voorwaarde te voldoen dienen gemeenten Soortenmanagementplannen op te stellen waarin wordt beschreven op welke wijze wordt voorkomen dat zeldzame dieren worden verjaagd of gedood als gevolg van isolatiewerkzaamheden.

Klimaatakkoord en Omgevingswet

In het klimaatakkoord (2019) heeft Nederland zich ten doel gesteld om per jaar minimaal 50.000 bestaande woningen te isoleren, dit aantal loopt op tot 200.000 woningen per jaar in 2030. Ook particuliere woningen moeten worden verduurzaamd. In spouwmuur en daken van de te isoleren woningen verblijven echter vaak vleermuis- en vogelsoorten. Het verstoren en doden van deze gebouwde bewonende soorten en het vernielen van hun verblijfplaatsen is op basis van de Omgevingswet verboden. Als er vooraf geen maatregelen worden getroffen vinden deze dieren de dood bij werkzaamheden als na-isolatie, of hun verblijfplaatsen verdwijnen. De wettelijke bescherming van deze soorten staat - zeker bij particuliere verduurzaming - op gespannen voet met de energietransitie.

Gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna activiteiten

Provincies zijn het bevoegd gezag voor flora- en fauna-activiteiten zoals beschreven in de Omgevingswet. De oplossing voor de tegenstelde belangen van particuliere verduurzaming en wettelijke bescherming van de soorten wordt nu gezocht in gebiedsgerichte omgevingsvergunningen op basis van een Soortenmanagementplan (hierna: SMP). Gemeenten onderzoeken vooraf hun hele bebouwd gebied op de aanwezigheid van beschermde soorten (doorgaans vleermuissoorten, spreeuwen, huismussen en gierzwaluwen) en voorzien op basis daarvan preventief in beschermende en compenserende maatregelen. Een SMP heeft echter een ontwikkeltijd van 1-2 jaar en is daarmee niet op korte termijn inzetbaar.

Werkwijze vooruitlopend op SMP

Om populaties gebouwde bewonende soorten duurzaam in stand te houden én de geambieerde verduurzaming van particuliere woningen mogelijk te maken, moet worden gezocht naar een op korte termijn inzetbare werkwijze die praktisch uitvoerbaar is bij particuliere isolatie en tegelijkertijd de lange termijn oplossing van een SMP stimuleert. Andere provincies, met de provincie Utrecht als koploper, lopen hier ook tegen aan. Provincie Utrecht heeft reeds een methodiek ontwikkeld met de naam "pre-SMP" verwijzend naar de genoemde SMP's. Omdat SMP's een bepaalde ontwikkeltijd hebben, is de pre-SMP methodiek een *vooruitlopend* SMP als opstap tot een

volwaardig SMP. Op grond van een vergunningaanvraag met een pre-Soortenmanagementplan verleent de provincie als bevoegd gezag een tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan een gemeente, waarmee de isolatie van een deel van de grondgebonden particuliere woningen in die gemeente per direct wordt gelegaliseerd. Provincie Noord-Holland neemt de pre-SMP-methodiek als ontwikkeld door de provincie Utrecht over. Hiermee sluit de provincie aan bij de landelijke lijn die wordt gevolgd in het grootste deel van de provincies en in afstemming met de ministeries van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties en Landbouw, natuurbeheer en voedselkwaliteit. Door in het hele land te werken volgens dezelfde methodiek, zorgen we voor duidelijkheid bij gemeenten, isolatiebedrijven, particuliere woningeigenaren en betrokken onderzoeks- en adviesbureaus. Ook maakt deze gelijke aanpak de kennisuitwisseling en gezamenlijk onderzoek makkelijker. Met het mogelijk maken van de pre-SMP methodiek wil de provincie Noord-Holland een bijdrage leveren aan het behoud van de vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen binnen de provinciegrens. Op die manier behouden wij deze diersoorten voor onze toekomstige generaties, nu de verduurzaming van het vastgoed op zo'n grote schaal en in zo kort mogelijk tijdsbestek moet plaatsvinden.

Leeswijzer

In dit beleidskader wordt de pre-SMP methodiek zoals ontwikkeld door de provincie Utrecht en overgenomen door de provincie Noord-Holland beschreven. Hoofdstuk 1 gaat in op het juridisch kader: de Omgevingswet. Hoofdstuk 2 beschrijft de door de provincie Utrecht ontwikkelde pre-SMP methodiek. Hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4 gaan in op de belangrijkste voorwaarden van de pre-SMP methodiek respectievelijk het natuurvriendelijk isoleren en het opstellen van een pre-soortenmanagementplan.

De provincie Utrecht heeft de methodiek vastgelegd in het document: "Natuurvriendelijk isoleren van particuliere woningen onder het pre-Soortenmanagementplan" (Provincie Utrecht). Dit document vormt de basis voor dit beleidskader. Het document is toegevoegd in bijlage 1 van dit beleidskader. Aanpalend is de handreiking "de methodiek van het natuurvriendelijk isoleren" (Provincie Utrecht). Dit document is opgenomen in bijlage 1a van dit beleidskader¹. Grondslag voor de compensatieberekeningen (zie hoofdstuk 3 en 4) is de rapportage "populatie inschatting en achtergronddocument beschermde gebouwbewonende soorten bij particulieren pre-SMP" (Natuurinclusief). Deze rapportage is opgenomen in bijlage 2 van dit beleidskader².

¹ Bijlage 1 en 1a zijn beschikbaar via [deze link](#).

² Bijlage 2 is beschikbaar via [deze link](#).

DE OMGEVINGSWET & NATUURVRIENDELIJK ISOLEREN

Dit hoofdstuk gaat in op het juridisch kader voor het natuurvriendelijk isoleren: de Omgevingswet. Een toelichting op wat de Omgevingswet voorschrijft is opgenomen in paragraaf 1.1., het doel van de pre-SMP methodiek is beschreven in paragraaf 1.2., paragraaf 1.3. zoomt in op de oorsprong van de pre-SMP methodiek: het SMP en in paragraaf 1.4. is een overzicht van de pre-SMP methodiek opgenomen.

1.1 OMGEVINGSWET

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staat het beschermingsregime beschreven dat geldt ten aanzien van beschermde dier- en plantensoorten. De wet- en regelgeving in de Omgevingswet, het Bal en het Bkl vormt op dit onderdeel de nationale implementatie van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en andere strikt beschermde soorten. Deze Europese afspraken zijn gemaakt om het biodiversiteitsverlies, wat in Europa op grote schaal plaatsvindt, te stoppen. De wet- en regelgeving heeft daarom tot doel de beschermde soorten in een 'gunstige staat van instandhouding' te houden of te krijgen. De provincies zijn het bevoegd gezag voor deze flora en fauna-activiteiten, en zorgen daarmee voor de bescherming volgens de regels in de wet.

Ten aanzien van vogels verbiedt de wet in het geval van (na-)isolatie het volgende:

1. opzettelijk doden of vangen;
2. opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, en nesten weg te nemen;
3. opzettelijk storen, tenzij de storing geen gevolgen heeft voor de staat van instandhouding.

Ten aanzien van vleermuissoorten verbiedt de wet in het geval van isolatie het volgende:

1. opzettelijk doden of vangen;
2. opzettelijk verstoren;
3. voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen.

Isolatie van spouw of dak kan desastreuze gevolgen hebben voor gebouw bewonende beschermde diersoorten zoals vleermuissoorten, huismussen en gierzwaluwen. Daar waar het bij de genoemde vogelsoorten hoofdzakelijk gaat om het verlies van nestgelegenheid, speelt bij vleermuizen daarnaast mortaliteit een grote rol. Omdat het nacht-actieve dieren zijn, verblijven zij op het moment van (na-) isoleren -overdag- in de spouw, waardoor zij ingesloten en dus gedood of in elk geval verstoord kunnen worden. Boven op de vele sterfgevallen van vleermuizen worden, door de renovatie- en na- isolatieprojecten, verblijfplaatsen van deze soorten vernietigd en daarmee mogelijk de staat van instandhouding provinciaal en landelijk bedreigd.

1.2 DOEL

Ondanks de formele wettelijke bescherming die gebouw bewonende soorten genieten, worden op dit moment dagelijks vele particuliere huizen geïsoleerd zonder naleving van de wettelijke verplichtingen. Particuliere isolatie heeft dan ook negatieve gevolgen voor de beschermde soorten, vaak zonder dat de bewoners beseffen dat ze een overtreding begaan. Het doel van de pre-SMP methodiek is om op een praktisch uitvoerbare manier de gebouw bewonende soorten (zowel individueel als op populatieniveau) te beschermen bij de verduurzaming van particuliere woningen, zónder dat de voortgang van de verduurzaming daar grote hinder van ondervindt. Voor de beeldvorming geeft tabel 1 een overzicht van de in Noord-Holland voorkomende gebouw bewonende vogel- en vleermuissoorten. Deze soorten vallen onder de pre-SMP methodiek.

Gebouw bewonende vogel- en vleermuissoorten	Zeldzaamheid NL	Rode lijst	Svl ³
Huismus	Algemeen	Gevoelig	Zeer ongunstig
Gierzwaluw	Algemeen	Thans niet bedreigd	Gunstig
Spreeuw	Algemeen	Thans niet bedreigd	Zeer ongunstig
Boerenzwaluw	Algemeen	Gevoelig	Zeer ongunstig
Huiszwaluw	Algemeen	Gevoelig	Zeer ongunstig
Baardvleermuis	Zeldzaam	Thans niet bedreigd	Matig ongunstig
Meervleermuis	Zeldzaam	Thans niet bedreigd	Matig ongunstig
Gewone grootoorvleermuis	Vrij zeldzaam	Thans niet bedreigd	Matig ongunstig
Gewone dwergvleermuis	Algemeen	Thans niet bedreigd	Onbekend
Kleine dwergvleermuis	Niet beschikbaar	Niet beschouwd	Onbekend
Ruige dwergvleermuis	Niet beschikbaar	Thans niet bedreigd	Matig ongunstig
Laatvlieger	Vrij zeldzaam	Kwetsbaar	Matig ongunstig

Tabel 1: In de provincie Noord-Holland voorkomende gebouw bewonende vogel- en vleermuissoorten.

1.3 GEBIEDSGERICHTE OMGEVINGSVERGUNNINGEN OP BASIS VAN EEN SMP

In de provincie Noord-Holland is het sinds 2021 op basis van de beleidsregel natuurbescherming Noord-Holland mogelijk om een *gebiedsgerichte ontheffing* aan te vragen: één ontheffing voor de gehele gemeente of deelgebied, voor de duur van 10 jaar voor geselecteerde ontheffing plichtige ruimtelijke activiteiten. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, per 1 januari 2024, blijft deze mogelijkheid bestaan, maar is de terminologie veranderd: gebiedsgerichte ontheffingen zijn nu *gebiedsgerichte omgevingsvergunningen voor flora- en fauna-activiteit(en)* (ook wel: GGO). Om een dergelijke omgevingsvergunning aan te kunnen vragen moet de gemeente door middel van ecologisch onderzoek, de verblijfplaatsen van beschermde soorten in kaart hebben gebracht én een plan hebben om de aanwezige populaties duurzaam te behouden en te stimuleren. Dit is een *Soortenmanagementplan (SMP)*.

De gemeente doorloopt eenmalig het vergunningstraject en kan daarna zowel woningcorporaties, Verenigingen van Eigenaren, particulieren, projectontwikkelaars, verenigingen et cetera gebruik laten maken van deze GGO, naast uiteraard de toepassing voor hun eigen gemeentelijke projecten. Deze partijen hoeven dus voor hun projecten niet zelf nog afzonderlijk een vergunningstraject te doorlopen voor zover deze projecten vallen binnen de reikwijdte van de GGO. De ontwikkeltijd van een SMP (1 – 2 jaar) maakt dat het een oplossing is die relatief veel tijd vraagt. Daarom is gezocht naar een methodiek die binnen afzienbare tijd inzetbaar is: de pre-SMP methodiek.

1.4 INVULLING WET- EN REGELGEVING BINNEN DE PRE-SMP METHODIEK

Uit de Omgevingswet vloeit wet- en regelgeving voort waaraan ook particulieren zich dienen te houden bij het verduurzamen van hun woningen. Er is ecologisch onderzoek nodig om de aanwezigheid van beschermde soorten in kaart te brengen (onderzoeksverplichting). Voor het doden of verstoren van beschermde soorten, of het vernielen van diens verblijfplaatsen gelden verboden. Daar kan onder voorwaarden van worden afgeweken door de verlening van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit (legalisatie). Het voorkomen van het doden van beschermde soorten en het compenseren van verblijfplaatsen die verloren gaan, dienen mede als onderbouwing voor de verlening van omgevingsvergunningen flora- en fauna-activiteiten. Tabel 2 geeft aan hoe invulling wordt gegeven aan de wet- en regelgeving, uitgaande van de pre-SMP methodiek als ontwikkeld door de provincie Utrecht⁴.

³ Staat van instandhouding; Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019, Wageningen Universiteit & Research.

⁴ Natuurvriendelijk isoleren door particulieren onder het pre-SMP, provincie Utrecht.

Legalisatie	<p><i>"De provincie verleent een maximaal twee jaar geldende gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten aan gemeenten, specifiek voor isolatie van een jaarlijks maximum percentage particuliere grondgebonden woningen, op basis van een pre-SMP."</i></p> <p>Een GGO die verleend wordt aan een gemeente heeft de voorkeur boven individuele aanvraagprocedures die alle betrokkenen veel tijd en geld kosten. Een GGO op basis van een SMP is daarbij het lange termijn doel. Voor de korte termijn wordt gekozen voor de tijdelijke werkwijze van de pre-SMP methodiek. Deze werkwijze is gestoeld op de kenmerken van een SMP, als opstap tot een volledig SMP. Het starten met ecologische onderzoeken om te komen tot een volwaardig SMP is een bindende voorwaarde om een tijdelijke omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten op basis van een pre-SMP te kunnen krijgen.</p>
Onderzoeksverplichting	<p><i>"Een modelmatige effectenanalyse"</i></p> <p>In plaats van ecologisch veldonderzoek per woning, is de verwachte ecologische aantasting van populaties van vogel- en vleermuissoorten met het Snijder Model berekend. De berekeningen zijn uitgevoerd door adviesbureau NatuurInclusief en de resultaten van het onderzoek zijn vastgelegd in een rapportage (link). De compensatie taakstellingen zijn opgenomen in een Excel model dat in het beheer is van de omgevingsdienst Noord-Holland Noord. De gemeente start bij aanvang van het pre-SMP direct met een volwaardig SMP-onderzoek waardoor binnen afzienbare tijd velddata beschikbaar komt. De modelmatige analyse conform het Snijder Model geldt dus nadrukkelijk slechts voor een beperkte periode.</p>
Voorkómen van doden	<p><i>"Natuurvriendelijk isoleren"</i></p> <p>Het zoveel mogelijk voorkómen van doden is ook onder het pre-SMP altijd verplicht. Dit kan in de meeste gevallen worden uitgevoerd door de isolatiebedrijven zelf. Ecologische begeleiding kan dan achterwege blijven. De kwetsbare voortplantingsperiode van vogels en vleermuizen en de winterrust van vleermuizen moeten vermeden worden, tenzij vóóraf aan kwetsbare perioden de woningen natuurvrij zijn gemaakt. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op "natuurvriendelijk isoleren".</p>
Compensatie van verblijfplaatsen	<p><i>"Particuliere en gemeentelijke compensatie"</i></p> <p>Per woning moeten voorzieningen voor vogels en vleermuizen worden aangeboden, maar dit zal voor enkele vleermuissoorten niet voldoende zijn ten behoeve van de staat van instandhouding. Naast de voorzieningen in de woning zelf, is de gemeente verantwoordelijk voor het realiseren van de meer complexe compensatie van grotere kraamvoorzieningen. Hoe groot deze gemeentelijke compensatie opgave is en hoe de gemeente dit invult is onderdeel van het pre-SMP.</p>

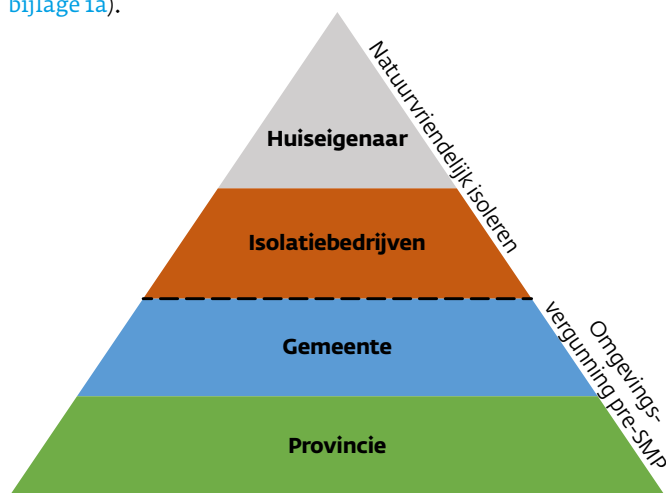
Tabel 2: Overzicht pre-SMP-methodiek.

INRICHTING VAN HET PRE-SMP

De provincie Noord-Holland volgt de landelijk onderschreven Utrechtse pre-SMP [methodiek](#)⁵. De methodiek en de wijze waarop deze geïmplementeerd wordt in de provincie Noord-Holland wordt in dit hoofdstuk beschreven. Allereerst wordt stil gestaan bij de benodigde samenwerking voor een geslaagde implementatie (paragraaf 2.1.), vervolgens wordt ingegaan op het proces van het pre-SMP (paragraaf 2.2.), daarna volgt de afbakening (paragraaf 2.3.), tot slot worden de twee belangrijkste voorwaarden bij de pre-SMP methodiek beschreven (paragraaf 2.4.).

2.1 Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Figuur 1 illustreert de gezamenlijke verantwoordelijkheid die komt kijken bij de succesvolle implementatie van het pre-SMP. Na verstrekking van de GGO pre-SMP is het aan de huiseigenaren en isolatiebedrijven om ervoor te zorgen dat voldaan wordt aan de eisen van het natuurvriendelijk isoleren (zie hoofdstuk 3 en [bijlage 1a](#)).

Figuur 1: Verantwoordelijkheden verdeeld in de sporen 'natuurvriendelijk isoleren' en 'GGO pre-SMP'.

2.2 HET PROCES VAN HET PRE-SMP⁵

Fasering

Essentieel voor de juridische en ecologische onderbouwing van het werken volgens de pre-SMP methodiek, is een goede gemotiveerde inschatting van de *verwachte aantasting van de populaties* door particuliere isolatie. Hiervoor is logischerwijs ook een inschatting van het aantal woningen dat geïsoleerd wordt nodig. De landelijke klimaatdoelstellingen beogen een verduurzaming van zo veel mogelijk particuliere woningen in het jaar 2030 en een wijkgerichte aanpak. Verduurzamen van particuliere woningen onder het pre-SMP moet echter wel gefaseerd plaatsvinden. Zou een hele CBS-buurt in één keer onder het pre-SMP worden verduurzaamd, dan wordt het volledige natuurlijke aanbod van verblijfplaatsen in die buurt in één klap aangetast, zonder exact te weten welke verblijfplaatsen daar aanwezig zijn. In de eerste fase van de pre-SMP periode zijn namelijk essentiële verblijfplaatsen nog niet in beeld gebracht (zie volgende paragraaf: "proces uitgezet in de tijd"). Het is de verwachting dat de populaties dan in deze wijken verdwijnen. Een volledige wijk op hetzelfde moment isoleren onder het pre-SMP is daardoor niet verantwoord.

De pre-SMP periode wordt verdeeld in twee fasen met een maximale doorlooptijd van 24 maanden: In fase 1 mag maximaal 10% per CBS-buurt worden verduurzaamd om negatieve effecten op gebouw bewonende soorten te voorkomen. De woningen, waarvan bekend is dat er *kraamverblijfplaatsen* zitten, *massawinterverblijfplaatsen* en/of *kritische soorten* zitten, mogen niet worden geïsoleerd.

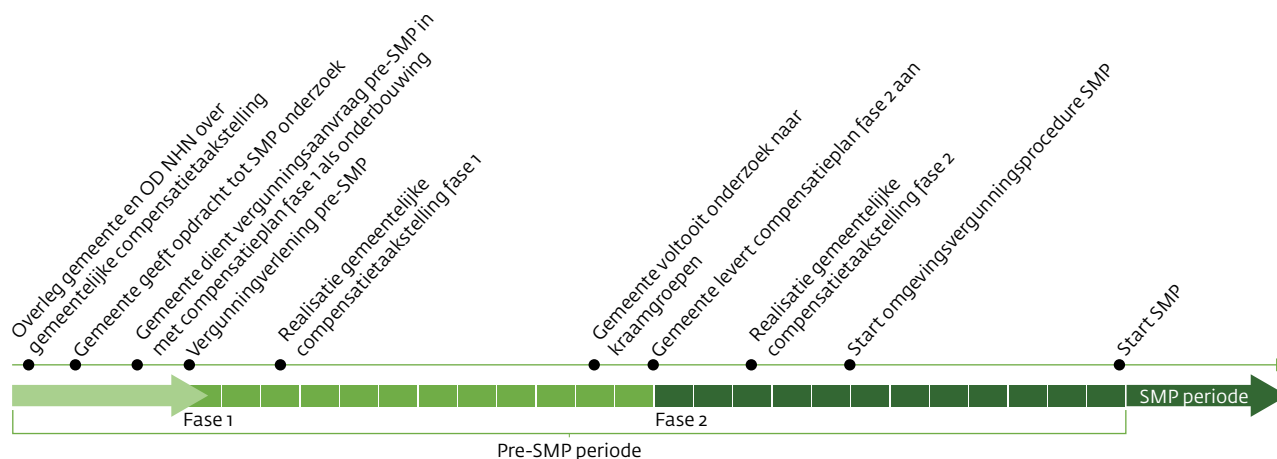
⁵ Natuurvriendelijk isoleren door particulieren onder het pre-SMP, Provincie Utrecht.

In fase 2, als de kraamgroepen (dat plaats vindt in fase 1) in beeld zijn door gemeentebreed veldonderzoek, mag aanvullend tot maximaal 30% per CBS-buurt worden geïsoleerd.

In totaal, na maximaal 24 maanden, is daardoor altijd nog minimaal 70% van de te verduurzamen woningen in particulier bezit onaangetast en wordt een te zware last op de populaties voorkomen. In de daaropvolgende jaren mogen de andere woningen onder een gebiedsontheffing op basis van een SMP worden verduurzaamd.

Proces uitgezet in de tijd

In figuur 2 wordt het proces om te komen tot een pre-SMP schematisch weergegeven:

Figuur 2: schematische weergave proces pre-SMP.

Voorbereiding: Een gemeente met interesse in een pre-SMP meldt zich bij de omgevingsdienst Noord-Holland Noord en op basis van de effecten analyse (zie paragraaf 4.2.) wordt de gemeentelijke compensatietaakstelling berekend voor het waarborgen van een gunstige staat van instandhouding. De gemeente gaat aan de hand van de compensatietaakstelling op zoek naar mogelijkheden om robuuste compensatie aan te bieden en werkt dit uit in een compensatieplan voor fase 1.

Aanvraag: De aanvraag voor een tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit (op basis van het pre-SMP) wordt ingediend. *De tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt verleend onder voorwaarde dat een opdrachtbevestiging is gegeven aan een ecologisch adviesbureau voor veldonderzoek om te komen tot een volwaardig SMP en een ingediend compensatieplan voor fase 1.*

Fase 1 (max 12 maanden⁶)- de periode van “blinde aantasting” (dat wil zeggen wel op aantallen maar niet op locatie van de werkzaamheden):

- In fase 1 wordt het ecologische veldonderzoek voor de ontwikkeling van een SMP gestart. Fase 1 duurt tot het onderzoek naar kraamgroepen is afgerond.
- Daarnaast realiseert de gemeente de compensatietaakstelling als opgenomen in het compensatieplan voor fase 1. Uiterlijk twee maanden na de verlening van de vergunning moet het ingediende compensatieplan fase 1 gerealiseerd zijn. De vergunning kan (deels) worden ingetrokken als twee maanden na inwerkingtreding van de vergunning de realisatie nog niet (volledig) voltooid is.
- De gemeente communiceert de pre-SMP methodiek actief richting inwoners en verwijst particulieren door naar isolatiebedrijven die werken conform de handreiking “Natuurvriendelijk isoleren”. Bij subsidie of andere ondersteuning door de gemeente bij particuliere isolatie is een bedrijf dat natuurvriendelijk isoleert een vereiste evenals het maken van een melding hiervan in het nader te ontwikkelen meldingssysteem (zie ook volgende paragraaf: afbakening).

In fase 1 mag maximaal 10% per CBS-buurt worden verduurzaamd.

Einde fase 1: fase 1 eindigt zodra de kraamgroepen in beeld zijn door het veldonderzoek voor het SMP en de gemeente een compensatieplan voor fase 2 heeft ingediend. Zijn in fase 1 binnen een straal van 100 meter van een aangetroffen kraamgroep veel woningen geïsoleerd, dan is aanvullende compensatie wellicht noodzakelijk. Of dit nodig is en op welke wijze dit moet gebeuren wordt door gemeente en Omgevingsdienst Noord-Holland Noord in samenspraak bepaald, eventueel met advies van externe deskundigen.

⁶ Mocht fase 1 langer duren dan 12 maanden, dan geldt voor elke maand dat deze fase langer duurt een aanvullend maximaal aantal deelnemers van 1% per maand.

Fase 2:

- In fase 2 wordt het ecologische veldonderzoek en de ontwikkeling van het SMP doorgezet. Fase 2 duurt tot het volwaardig SMP ontwikkeld is. Let op: voor het ontwikkelen van een SMP is 24 maanden beschikbaar onder de tijdelijke vergunning op grond van het pre-SMP (dus voor fase 1 en fase 2 gezamenlijk). Indien gedurende de doorloop van het pre-SMP blijkt dat er geen zicht is op een positieve beschikking voor alle deelnemende buurten en betreffende soorten waarop het SMP zou moeten zien, kan de vergunning worden ingetrokken.
- Daarnaast realiseert de gemeente de compensatietaakstelling als opgenomen in het compensatieplan voor fase 2. Uiterlijk twee maanden na het ingediende compensatieplan fase 2 dient het compensatieplan gerealiseerd te zijn. De vergunning kan (deels) worden ingetrokken als twee maanden na het indienen de realisatie nog niet (volledig) voltooid is.
- De gemeente communiceert de pre-SMP methodiek actief richting inwoners en verwijst particulieren door naar isolatiebedrijven die werken conform de handreiking “Natuurvriendelijk isoleren”. Bij subsidie of andere ondersteuning door de gemeente bij particuliere isolatie is een bedrijf dat natuurvriendelijk isoleert een vereiste evenals het maken van een melding hiervan in het nader te ontwikkelen meldingssysteem (zie ook volgende paragraaf: afbakening).

In fase twee mag aanvullend tot 30% per CBS-buurt worden verduurzaamd.

Einde fase 2: De gemeente ontwikkelt een volwaardig SMP gedurende de (maximaal) twee jaar. Na afronding van het veldonderzoek, verwerking van data en het opstellen van het SMP dient de gemeente de aanvraag in voor een gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit. Met het verlenen van de gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit wordt de tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit (op grond van het pre-SMP) ingetrokken.

2.3 AFBAKENING

Werkzaamheden

De pre-SMP methodiek richt zich enkel op *isolatiemaatregelen en zonnepanelen* en niet op andere werkzaamheden zoals het plaatsen van een dakkapel of de uitbouw van een woning. De juridische grondslag voor (grootschalige) energetische werkzaamheden is significant anders dan andere particuliere werkzaamheden zoals het plaatsen van een dakkapel of een uitbouw. Daarnaast zorgt de wens voor na-isolatie in verband met de hoge energieprijzen en de wens de uitstoot van broeikasgassen te verlagen voor een hogere druk om deze werkzaamheden versneld te kunnen uitvoeren. Voor kleine particuliere ruimtelijke ingrepen is (wanneer soorten worden geschaad die Europees beschermd zijn) doorgaans geen bij wet erkend belang voorhanden die vergunningverlening op individueel projectniveau mogelijk maakt. Om die reden zijn particuliere ruimtelijke ingrepen die geen verduurzamingsbelang dienen geen onderdeel van de pre-SMP methodiek. Deze andere werkzaamheden kunnen te zijner tijd wél onder het volwaardige SMP vallen. Een volwaardig SMP dient, door het bevorderen van de staat van instandhouding van soorten en biodiversiteit in het algemeen, het bij wet erkende belang ‘van de flora en fauna’.

De methodiek van het pre-SMP stelt regels ten aanzien van de volgende type werkzaamheden:

- Spouwmuurisolatie
- Binnendakisolatie
- Buitendakisolatie
- Isoleren van borstweringen
- Het aanbrengen van isolatiewanden aan de binnen- en buitenzijde van de muur
- Het plaatsen van zonnepanelen nota bene: in beide fasen zijn grinddaken voor het plaatsen van zonnepanelen uitgesloten.

Vloerisolatie en het vervangen van ramen worden niet vergunning plichtig geacht en hier worden geen regels aan gesteld.

Type woningen

De pre-SMP methodiek betreft *uitsluitend individuele grondgebonden woningen in particulier eigendom*. Dus geen “gestapelde” woningen in de vorm van appartementencomplex of flatgebouwen. Dit omdat hoogbouw vaak ruimte biedt aan massawinterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen, die niet goed te compenseren zijn op basis van een pre-SMP. Gesplitste woningen, zijnde woningen welke gebouwd zijn als grondgebonden eengezinswoning maar zijn opgesplitst in meerdere appartementen, kunnen wel worden meegenomen in een pre-SMP. Voor corporatiewoningen geldt dat werkzaamheden per straat of blok plaatsvinden waardoor het risico op aantasting van volledige netwerken van populaties te groot is.

Toepassingsgebied

Het *toepassingsgebied (grondgebied)* van een pre-SMP moet gelijk zijn aan het toepassingsgebied van een op te stellen SMP. Veel SMP's richten zich uitsluitend op het stedelijke gebied. Het pre-SMP ziet in dat geval ook uitsluitend op het stedelijk gebied. Mocht een gemeente echter een SMP maken mede gericht op het landelijk gebied, dan kunnen particuliere grondgebonden woningen in het landelijk gebied ook onderdeel zijn van een GGO op grond van het pre-SMP.

Alternatieve voorzieningen

Op elke woning, die onder het pre-SMP wordt verduurzaamd, moeten permanente *alternatieve voorzieningen* worden aangeboden zodat deze altijd binnen een redelijke range van de verloren verblijfplaats liggen (zie hoofdstuk 4). In elke woning die geïsoleerd wordt moeten compenserende voorzieningen voor vogels en vleermuizen worden aangeboden. Bij vleermuizen moeten deze in de spouw gerealiseerd worden, tenzij dit om technische redenen niet mogelijk is. Uitsluitend in dat geval zijn opbouwvoorzieningen acceptabel. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de grotere robuuste kraamvoorzieningen. Bij het compenseren van verblijfplaatsen worden doorgaans geruime tijd vooraf in de directe omgeving van de weg te nemen verblijfplaats, alternatieve voorzieningen opgehangen. Zo krijgen de diersoorten de kans de alternatieven te ontdekken. Komen alternatieve verblijfplaatsen echter op dezelfde locatie dan is een gewenningsperiode, ook bij reguliere procedures, niet noodzakelijk. Onder het pre-SMP krijgt elke te isoleren woning alternatieve zomer- en paarvoorzieningen (en deels kraamvoorzieningen) en is - doordat het verblijf op dezelfde locatie blijft- een overlap tussen de oorspronkelijke verblijfplaatsen en de alternatieven niet noodzakelijk. Wel moeten deze voorzieningen worden aangeboden op het moment (of voorafgaand) dat de woningen natuurvrij worden gemaakt zodat er geen periode ontstaat waarin de oorspronkelijke verblijfplaatsen ontoegankelijk zijn en de nieuwe verblijfplaatsen beschikbaar komen.

Meldingssysteem en certificering natuurvriendelijk isoleren

Om de werkzaamheden aan te melden bij de gemeente, zodat de werkzaamheden onder de gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteiten komen te vallen, zal een meldingssysteem worden ontwikkeld. De meldingsplicht komt te liggen bij de isolatiebedrijven.

Enkel bedrijven die hiertoe gecertificeerd zijn mogen natuurvriendelijk isoleren. Daartoe dienen zij zich te scholen bij één van de landelijk erkende opleidingen natuurvriendelijk isoleren {[gecertificeerde isolatiebedrijven opleiders](#)}.

2.4 VOORWAARDEN

Naast de genoemde afbakening in de vorige paragraaf kent de pre-SMP methodiek twee voorwaarden waaraan voldaan dient te worden:

Voorwaarde 1: Huiseigenaren en isolatiebedrijven isoleren conform de handreiking “Natuurvriendelijk isoleren” zoals opgenomen als bijlage 1a. Per woning worden voorzieningen aangebracht en wordt het doden van dieren zoveel mogelijk voorkómen (door tijdig natuurvrij maken). Het isolatiebedrijf namens de particulier meldt de isolatie bij de gemeente om te kunnen werken onder de GGO.

Voorwaarde 2: De gemeente beschrijft in een pre-Soortenmanagementplan hoe het verlies aan robuuste (kraam)verblijfplaatsen door de gemeente wordt gecompenseerd. De gemeentelijke compensatietaakstelling wordt modelmatig berekend. Informatie met betrekking tot de compensatietaakstelling wordt verstrekt door de omgevingsdienst Noord-Holland Noord. Na twee jaar moet er een volwaardig SMP zijn, het gunnen van de opdracht voor het SMP onderzoek is een voorwaarde voor het verlenen van de vergunning voor de pre-SMP.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de eerste voorwaarde “natuurvriendelijk isoleren”, in hoofdstuk 4 wordt de tweede voorwaarde, het beschrijven van het pre-Soortenmanagementplan, nader toegelicht.

NATUURVRIENDELIJK ISOLEREN

De eerste voorwaarde voor het verkrijgen van een tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit (op basis van het pre-SMP) betreft het Natuurvriendelijk isoleren.

“Huisseigenaren en isolatiebedrijven isoleren conform de handreiking “Natuurvriendelijk isoleren” zoals opgenomen in bijlage 1a. Per woning worden voorzieningen aangebracht en wordt het doden van dieren zo veel mogelijk voorkomen (door het tijdig natuurvrij maken). De particulier of het isolatiebedrijf namens de particulier meldt de isolatie bij de gemeente om te kunnen werken onder de GGO.”

De methodiek van het ‘Natuurvriendelijk isoleren’ heeft de volgende twee doelstellingen:

1. Het doden van vogels (inclusief eieren) en vleermuizen zo veel mogelijk te voorkomen;
2. Het verlies van verblijfplaatsen te beperken: het waarborgen van voldoende nest- en verblijfplaatsen.

Beide doelen worden per woning noodzakelijk en haalbaar geacht. In bijlage 1a zijn de spelregels van het ‘Natuurvriendelijk isoleren’ uitgewerkt.

In paragraaf 3.1 wordt toegelicht waarom het voorkómen van doden een belangrijk onderdeel is van de pre-SMP methodiek. Paragraaf 3.2 beschrijft welke verblijfplaatsen met de verduurzaming worden geschaad en waarom compensatie hiervan belangrijk is. In paragraaf 3.3 wordt zowel de werkwijze ter voorkoming van doden als de compensatietaakstelling uitgelegd.

3.1 VOORKÓMEN VAN DODEN

Verduurzamingmaatregelen kunnen gepaard gaan met fatale gevolgen voor vleermuizen en vogels. Ten aanzien van vogels speelt in het broedseizoen het risico dat door verstoring broedende vogels het nest verlaten. Alle vogels die broeden in huizen (dus niet enkel jaarrond beschermde nesten van de spreuw, huismus en de gierzwaluw) zijn gevoelig voor verstoring. Ten aanzien van vleermuizen geldt dat deze soorten een zeer verborgen leefwijze hebben en diep in een spouw kunnen wegkuipen. Vaak wordt een plakkend isolatieschuim of met lijm vermengde isolatiekorrels gebruikt waarin vleermuizen vast komen te zitten en de dood vinden. Vleermuizen krijgen slechts één jong per vrouwtje per jaar en reproduceren daarmee langzaam. Daar komt bij dat de vrouwtjes in grote kraamgroepen samenkomen om te kramen.

De aanwezigheid van een kraamgroep in een regulier woonhuis wordt meestal niet opgemerkt door de bewoner. Wordt dát huis in de kraamperiode geïsoleerd dan heeft dit enorme gevolgen voor de gemeentelijke populatie en in het ergste geval bij bijzondere soorten gevolgen voor een provinciale populatie. Bovendien zijn vleermuizen niet alleen in de kraamperiode erg kwetsbaar, maar zijn zij daarnaast in de winter inactief en verblijven dus lange aaneengesloten perioden in spouwmuren en onder daken. Het is daardoor van groot belang dat op het moment van isolatie geen vleermuizen in de woning aanwezig zijn. De spelregels hoe dit bewerkstelligd kan worden zijn uitgewerkt in bijlage 1a “De methodiek van het Natuurvriendelijk isoleren”. Met deze spelregels wordt voorkomen dat de betreffende verbodsbepalingen⁷ in de wet- en regelgeving worden overtreden.

7 Artikel 11.37 Bal, lid 1 aanhef en onder a: “Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:
a. het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn; (...)”. Artikel 11.46 Bal, lid 1 aanhef en onder a: “Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:
a. het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrictlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn; (...)”

3.2 VERBLIJFSFUNCTIE PARTICULIERE WONINGEN

Bij het isoleren van particuliere grondgebonden woningen is er een reële kans dat verblijfplaatsen van vogels en gebouw bewonende vleermuissoorten worden aangetast. De kans op aanwezigheid van de verschillende vleermuissoorten is niet in alle situaties even groot. Onderstaande tabel geeft een X aan als er een kans bestaat dat er negatieve effecten optreden voor werkzaamheden aan een specifieke woning, meer X-en geven een grotere kans weer.

Soort	In spouwmuren				Onder daken			
	ZV	KV	PV	WV	ZV	KV	PV	WV
Baardvleermuis	X	X	(X)		X	X	(X)	
Meervleermuis	XX	XX	XX	(?)	X	XX	XX*	(?)
Gewone grootovleermuis	X	X	(X)	(X)	XX	XX	(X)	(X)
Gewone dwergvleermuis	XXXX	XXX	XXXX	XXX	XXXX	XXX	XXXX	XXX
Kleine dwergvleermuis	(X)	(?)	(?)	(?)	(X)	(?)	(?)	(?)
Ruige dwergvleermuis	X	-	XXX	XXX	X	-	XXX	XXX
Laatvlieger	XXX	XXX	?	X	XXX	XXX	?	X

Tabel 3: lijst met per soort de verblijfsfunctie die in particuliere grondgebonden woningen in provincie Noord-Holland kunnen voorkomen op basis van gedrag, voorkomen en dichtheden. ZV = zomerverblijf, KV = kraamverblijf, PV = paarverblijf, WV = winterverblijf, xxxx = algemeen, xxx = waarschijnlijk, xx = mogelijk, x = zelden, - = niet van toepassing, * = enkel rondom kraamverblijfplaatsen en langs migratieroutes, (?) = onbekende gegevens.

Bij het verdwijnen van beschikbare spouwen en geschikte daken verdwijnen ruimten waar de gierzwaluw, de spreeuw en de huismus en gebouw bewonende vleermuizen verblijven. Het voortbestaan van populaties vogels en vleermuizen is afhankelijk van voldoende aanbod van verblijfsmogelijkheden. Aangezien het de doelstelling is om op korte termijn een groot deel van de woningen te verduurzamen, heeft dit mogelijk ernstige gevolgen voor de populaties. Bovendien zijn de gebouw bewonende soorten doorgaans trouw aan hun gekozen locatie en wijken deze niet makkelijk uit naar andere gebieden. Voldoende aanbod van verblijfplaatsen gaat daarom over zowel aantallen, als om de ruimtelijke spreiding daarvan.

3.3 PRE-SMP VOORZIENINGEN

Door adviesbureau NatuurInclusief is een studie gedaan naar de verschillende eisen per soort en per functie is geconcludeerd dat de meeste type verblijfplaatsen per soort goed te compenseren zijn in individuele woningen. Dat geldt echter niet voor de (grote) kraamverblijfplaatsen van vier vleermuissoorten namelijk de baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootovleermuis en de laatvlieger. Dergelijke voorzieningen zijn te complex om op elke woning te kunnen aanbieden. Hiervoor moet de gemeente robuuste compensatie verspreid over de gemeente realiseren. Massawinterverblijfplaatsen van vleermuizen zijn binnen de bebouwde kom in particuliere woningen nagenoeg afwezig. Daar geldt geen compensatietaakstelling voor. Het compenseren van nestplaatsen van de spreeuw, de huismus en de gierzwaluw is volledig een particuliere verantwoordelijkheid. Voor de meervleermuis staat weliswaar dat de compensatie voor de kraamverblijven bij de gemeente ligt, de provincie heeft echter de verblijfplaatsen van meervleermuizen in beeld en deze plaatsen vallen buiten de pre-SMP, er mag dus niet geïsoleerd worden op deze plaatsen. De verdeling van de compensatieplicht is weergegeven in onderstaande tabel.

Soort	Zomerverblijf	Kraamverblijf	Paarverblijf	Kleine winterverblijf
Baardvleermuis	Particulier	Meeliftsoort	Particulier/Meeliftsoort*	-
Meervleermuis	Particulier	Gemeente	Particulier	-
Gewone dwergvleermuis	Particulier	Particulier/ Gemeente	Particulier	Particulier
Gewone grootovleermuis	Particulier	n.v.t.	Particulier	Particulier
Kleine dwergvleermuis	Particulier	Particulier/Meeliftsoort*	Particulier/Meeliftsoort*	Particulier/Meeliftsoort*
Ruige dwergvleermuis	Particulier	-	Particulier	Particulier
Laatvlieger	Particulier	Particulier/ Gemeente	Particulier	Particulier

*soort lift mee op compensatie voor andere soorten.

Tabel 4: verdeling compensatieplicht per vleermuissoort en verblijfsfuncties.

GEMEENTELIJK COMPENSATIEPLAN

De tweede voorwaarde voor het verkrijgen van een tijdelijke gebiedsgerichte omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit (op basis van het pre-SMP) is:

“De gemeente beschrijft in een compensatieplan hoe het verlies aan robuuste kraamverblijfplaatsen door de gemeente wordt gecompenseerd. De gemeentelijke compensatietaakstelling wordt in opdracht van de provincie modelmatig berekend. Na twee jaar moet er een volwaardig SMP zijn. Daarnaast dient de opdracht voor het SMP onderzoek verleend te zijn op het moment dat de vergunning verleend wordt”.

Paragraaf 4.1. gaat in op de gemeentelijke compensatietaakstelling, paragraaf 4.2. beschrijft het ecologisch onderzoek/effectenanalyse dat aan de compensatietaakstelling ten grondslag ligt. In paragraaf 4.3. wordt toegelicht hoe een compensatieplan eruit moet zien, paragraaf 4.4. gaat in op de monitoringstaak. Paragraaf 4.5. tenslotte beschrijft de ontwikkeling van een Soortenmanagementplan.

4.1 GEMEENTELIJKE COMPENSATIETAAKSTELLING

In hoofdstuk 3 is toegelicht dat de meeste type verblijfplaatsen door een particulier kunnen worden gecompenseerd in de spouwverblijven, met eventuele externe vleermuiskasten en externe vogelvoorzieningen. Omdat elke gevel een ruimte openhoudt of een kast krijgt, is het aannemelijk om te veronderstellen dat er voldoende aanbod aan verblijfplaatsen te vinden blijft, ten minste voor de twee jaar waarin het pre-SMP geldt. Ook voor kraamgroepen van de kleinere vleermuissoorten worden de grotere spouwverblijven (100x100 cm) geschikt geacht en achten we deze ook voor de laatvlieger en meervleermuis potentieel geschikt. Toch is het noodzakelijk dat er door de gemeente aanvullend voorzieningen aangeboden worden voor de grotere kraamgroepen. Een spouwverblijf heeft maar beperkt ruimte voor grote groepen en biedt in microklimaat minder variatie dan een volledig toegankelijke spouw. Daarnaast zal een groot spouwverblijf naar verwachting minder geschikt zijn voor de laatvlieger en de meervleermuis, omdat deze soorten kritischer zijn ten aanzien van de verblijfplaatsen. Boven op de particuliere compensatie voor kraamverblijven door particulieren (in de vorm van grote spouwverblijven) geldt daarom een gemeentelijke compensatietaakstelling. De opgave voor gemeenten ten aanzien van de complexere verblijven is als volgt:

Soort	Functie	Toelichting
Baardvleermuis ^o		
Meervleermuis ^o	Kraamverblijf	Kraamverblijfplaatsen zijn in de provincie goed in beeld, de omgevingsdienst Noord-Holland Noord beschikt over een overzicht. De verblijfplaatsen voor deze soort worden uitgesloten van de pre-SMP.
Gewone dwergvleermuis	Kraamverblijf	Middelgrote kraamgroepen kunnen in de middel- en grote spouwverblijven maar grote kraamgroepen zijn een gemeentelijke taak.
Gewone grootoorvleermuis ^o		
Laatvlieger	Kraamverblijf	Compensatie is een gemeentelijke taak. De grote spouwverblijven ondersteunen deze compensatie.

^o voor de volledigheid en voorkomen van vragen nemen we deze soort wel in de overzichten op.

Tabel 5: soortfunctiecombinatie gemeentelijke compensatie.

4.2 ECOLOGISCH ONDERZOEK/EFFECTEN ANALYSE

Om te berekenen welke gemeentelijke compensatie noodzakelijk is voor het behoud van de vleermuis- en vogelpopulaties is een effectenanalyse noodzakelijk. Er moet worden bepaald hoeveel kraamverblijfplaatsen naar verwachting geschaad kunnen worden door de particuliere isolatie. In de pre-SMP methodiek is gekozen voor een beredeneerde populatie-inschatting, op basis van bekende dichtheden van vleermuizen en vogels⁸. Deze berekende aantallen vogels en vleermuizen zijn vervolgens te vertalen naar aantallen en

⁸ Natuurvriendelijk isoleren door particulieren onder het pre-SMP, provincie Utrecht.

typen verblijfplaatsen die horen bij de berekende populaties. Het ecologisch onderzoek en de effecten analyse heeft NatuurInclusief in opdracht van de provincie Noord-Holland uitgevoerd op basis van het “Snijder model”. In de [rapportage van NatuurInclusief](#) is uitgewerkt hoe de compensatietaakstelling voor een gemeente tot stand komt. Uit deze berekening volgt hoeveel kraamvoorzieningen de gemeente moet plaatsen voor de betreffende soorten. De uitkomsten van de berekeningen zijn bekend bij de omgevingsdienst Noord-Holland Noord en in het voorbereidende gesprek (zie paragraaf 2.2. het proces van het pre-SMP) worden deze berekeningen gedeeld met de gemeente. Tabel 6 geeft een impressie van de tabel waarin per gemeenten per diersoort de compensatieopgave staat. Dit is opgesteld door NatuurInclusief op basis van het “Snijdermodel”. Het model berekent per gemeente en voor sommige soorten ook per woonkern de populaties en compensatieopgave aan de hand van het aantal verblijfplaatsen dat naar verwachting verloren gaat door isoleren volgens de pre-SMP.

Gemeente Y	Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis	Kraamverblijfplaats laatvlieger	Kraamverblijfplaatsen baardvleermuis	Kraamverblijfplaatsen gewone grootoorvleermuis	Nesten huismus	Nesten gierzwaluw
Woonkern 1	4	2			34	6
Woonkern 2	10	3			169	27
Woonkern 3	4	2			4	1
Woonkern 4	7	2			62	10
Totaal:			3	2		

Tabel 6: Impressie van de tabel waarin per gemeenten per diersoort de compensatieopgave staat. Dit is opgesteld door NatuurInclusief op basis van het “Snijdermodel”. Het model berekent per gemeente en voor sommige soorten ook per woonkern de populaties en compensatieopgave aan de hand van het aantal verblijfplaatsen dat naar verwachting verloren gaat door isoleren volgens de pre-SMP.

4.3 ONTWIKKELING COMPENSATIEPLAN

Het Rijk zal een handreiking maken voor het opstellen van een compensatieplan. Enkele richtlijnen die ook in de handreiking opgenomen zullen worden:

- Gedurende de twee jaar dat een GGO op grond van een pre-SMP geldt moet het gebiedsgerichte onderzoek voor het volwaardige SMP plaatsvinden. Paar- en zomerverblijfplaatsen worden ook met het veldonderzoek voor een volwaardig SMP niet volledig in kaart gebracht en hetzelfde geldt voor nesten van de spreeuw, de huismus en de gierzwaluw. Zelfs met een gebiedsgericht veldonderzoek is het niet mogelijk alle individuele verblijfplaatsen in kaart te brengen, het richt zich dan ook voornamelijk op populaties.
- Kraamgroepen moeten wel altijd volledig in beeld zijn gebracht met het veldonderzoek voor een SMP en deze gegevens komen gedurende de pre-SMP periode beschikbaar. De kennis wordt zodra deze beschikbaar is toegevoegd aan de gemeentelijke compensatietaakstelling binnen de pre-SMP methodiek. Om deze reden wordt specifiek voor kraamverblijfplaatsen (en de gemeentelijke taakstelling) een onderscheid gemaakt tussen de eerste fase van het pre-SMP (zonder data uit veldonderzoek) en de tweede fase (met data uit veldonderzoek) (voor fasering: zie paragraaf 2.2. “het proces van het pre-SMP”).
- De kraamgroepen van de meervleermuis zijn door eerder onderzoek in de hele provincie al grotendeels in beeld. Voor deze soort speelt waarschijnlijk dus alleen een “tweede- fase”. De bekende kraamverblijfplaatsen van de meervleermuis moeten altijd worden ontzien. Ook bekende kraamverblijfplaatsen of massawinterverblijfplaatsen van andere vleermuissoorten of bekende verblijfplaatsen van kwetsbare vleermuissoorten (zijnde alle soorten m.u.v. gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis) worden reeds in fase 1 uitgesloten. *Deze woningen mogen niet worden verduurzaamd onder de pre-SMP methodiek.* Vergelijkbare woningen direct naast een bekende kraamverblijfplaats voor meervleermuisen, moeten voorafgaand aan isolatie **altijd** onderzocht worden door een ecooloog. Ondanks het ontzien van de bekende kraamverblijfplaatsen, moet de gemeente aanvullende compensatie aanbieden. Dit omdat groepen meervleermuisen veel verhuizen tussen verschillende (niet altijd volledig bekende) kraamverblijfplaatsen. Welke taakstelling er volgt voor deze gemeenten wordt, afhankelijk van de situatie in de gemeente, in afstemming met de omgevingsdienst Noord-Holland Noord bepaald en uitgewerkt in het compensatieplan.
- De compensatietaakstelling is het beste te realiseren als de gemeente reeds in uitvoering zijnde projecten ‘natuurinclusief’ opleveren. Bouw bij renovatie van bijvoorbeeld de bibliotheek direct ruimtes in voor vleermuisen en vogels. Als nieuwbouw plaatsvindt, ontwerp deze dan natuurinclusief. Integreert de gemeente ‘natuurinclusief’ bouwen in haar beleid dan wordt een belangrijk deel van de compensatietaakstelling daarmee al behaald.

4.4 MONITORING

Robuuste kraamvoorzieningen, die door de gemeente worden gerealiseerd, zijn voor de gewone dwergvleermuis te vervangen door (potentieel) bewezen effectieve voorzieningen. Bewezen effectieve kraamvoorzieningen voor de laatvlieger en de meervleermuis zijn echter nog onvoldoende beschikbaar. De effectiviteit van alternatieve voorzieningen is echter wel van groot belang (zoals ook benadrukt in de uitspraak van de Raad van State van 21 april 2021 (Uitspraak 201900294/1/R2)). Indien de effectiviteit van de voorzieningen niet bewezen is, mag er – ten aanzien van de toets aan de staat van instandhouding – niet vanuit worden gegaan dat de voorzieningen het verlies van een verblijfplaats compenseren. Door wél een variatie van alternatieve voorzieningen aan te bieden kan kennis worden vergaard over de effectiviteit.

Gemeenten zijn daarom verplicht om de voorzieningen tijdens de looptijd van het pre-SMP in het kraamseizoen te monitoren op ingebruikname.

De voorzieningen moeten in de kraamperiode door een ecooloog onderzocht worden op (sporen van) gebruik door een kraamgroep, welke en in welke aantallen. Voor de compensatie die voor de eerste fase van het pre-SMP geldt, kan deze monitoring van de pre-SMP voorzieningen deels gelijktijdig plaatsvinden met en/of onderdeel uitmaken van het SMP-onderzoek. Na de pre-SMP periode gaat de monitoring van deze voorzieningen mee in de reguliere monitoringsverplichting van het SMP. De resultaten van de monitoring zullen openbaar worden gedeeld. Blijken voorzieningen niet in gebruik te zijn genomen, dan dient in het SMP te worden geanalyseerd in hoeverre het aanbod van verblijfplaatsen bijsturing nodig heeft. Naast deze monitoring van de voorzieningen zal ook populatiemonitoring in de gemeenten starten. Dit start met een o-meting met het SMP-onderzoek tijdens de pre-SMP periode en krijgt een vervolg gedurende de SMP-periode.

4.5 ONTWIKKELING SOORTENMANAGEMENTPLAN

Het pre-SMP is een opstap naar de ontwikkeling van een volledig SMP binnen een tijdspanne van twee jaar. Daar waar het compensatieplan ten behoeve van het pre-SMP slechts een kort plan betreft ten aanzien de gemeentelijke verantwoordelijkheden in de pre-SMP periode, is het SMP een zeer gedegen plan waarin beschreven wordt hoe de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente in goede samenhang zullen plaatsvinden met het behoud van beschermde populaties. De GGO op grond van een pre-SMP wordt alleen verleend als door de gemeente verzekerd kan worden dat een dergelijk kwalitatief SMP binnen 2 jaar kan worden ontwikkeld. Voor een soortenmanagementplan gelden de volgende uitgangspunten:

- Een SMP heeft tot doel bepaalde soorten in een gunstige staat van instandhouding te krijgen of te behouden, ondanks de ruimtelijke ingrepen die dienen plaats te vinden.
- Een SMP leunt op een gedegen o-meting van de natuurwaarden binnen het gehele grondgebied van een woonkern. Deze nulmeting is gebaseerd op intensief veldonderzoek. Dit SMP-onderzoek dient voor alle betrokken beschermde dier- en plantensoorten een volledig en betrouwbaar beeld te geven van:
 - de populatieomvang;
 - daarbij behorend essentieel foerageer- of migreernetwerk;
 - essentiële grote verblijfplaatsen van deze populaties. De locaties van de essentiële locaties mogen niet modelmatig worden onderzocht. Ten aanzien van vleermuissoorten zijn de essentiële verblijfsplaatsen de massawinterverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen.

SAMENVATTING

Aan de GGO op basis van het pre-SMP zijn verschillende voorwaarden gekoppeld. Zo geldt dat de betreffende gemeente de opdracht heeft gegeven aan een ecologisch bureau voor de start van het SMP-onderzoek. De GGO pre-SMP geldt maximaal 2 jaar; dit is de maximaal te verwachten periode voor het opstellen van een volwaardig SMP. Aan de GGO pre-SMP zijn daarnaast twee andere voorwaarden verbonden:

1. Particulieren kiezen voor een gecertificeerd isolatiebedrijf dat werkt volgens de handreiking “Natuurvriendelijk isoleren”,
2. Gemeenten hebben een compensatieplan om het verlies van kraamverblijfplaatsen door particuliere isolatie te compenseren.

Bij het verduurzamen onder de pre-SMP gelden verder de volgende uitgangspunten:

- De (modelmatige) methodiek (zie paragraaf 4.2) geldt per gemeente slechts maximaal twee jaar.
- De GGO pre-SMP geldt maximaal 2 jaar; dit is de maximaal te verwachten periode voor het opstellen van een SMP met volledig gebiedsgericht veldonderzoek.
- In fase 1 mag maximaal 10% van de particuliere grondgebonden (te isoleren) woningen per CBS-buurt deelnemen. Per 24 maanden mag maximaal 30% per CBS-buurt deelnemen.
- Het doden of insluiten van vleermuizen of vogels wordt bij alle woningen altijd zo veel mogelijk voorkomen.
- Elke woning krijgt nieuwe permanente voorzieningen voor vleermuizen en vogels. Er komen per saldo meer voorzieningen terug dan aan verblijfplaatsen verloren gaat.
- De gemeentelijke voorzieningen ondersteunen het verlies aan kraamverblijfplaatsen, naast de grote uitsparingen op particuliere woningen, en worden gemonitord.

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid | Sector Natuur en Recreatie

Fotografie

Job van der Veldt

Grafische verzorging

The Creative Hub

Haarlem, juni 2024